

Slapen of inslapen?

Ali van Dijk

'Mijn vader is ernstig ziek. De huisarts verwacht dat hij binnen een week zal overlijden. Nu is mijn vader erg onrustig en de huisarts stelt voor om hem in slaap te brengen. Ik ben hier erg van geschrokken: is dit geen euthanasie?'

Mevrouw Van de Berg belt de NPV met duidelijk hoorbare onrust in haar stem: 'Ik weet zeker dat mijn vader dit zelf niet wil, maar hij kan het niet goed meer aan-geven. Mijn zus vindt het wel een prima voorstel. Wat kan ik doen?' Na wat door-praten begrijp ik dat de huisarts heeft voorgesteld om palliatieve sedatie toe te passen. We bespreken wat dit inhoudt en wat de reden zou kunnen zijn dat de huisarts sedatie voorstelt. Daarbij kijken we welke vragen mevrouw Van de Berg aan de huisarts zou kunnen stellen om tot een goede keuze te komen.

Wat is palliatieve sedatie?

Palliatieve sedatie is het opzettelijk verlagen van het bewustzijn van iemand in de laatste levensfase. Dit kan op verschillende manieren. Het kan bijvoorbeeld tijde-lijk, tijdens de nacht als iemand niet meer kan slapen. Het kan oppervlakkig zodat iemand wat soeziger wordt. Het kan ook heel diep, waarbij het lijkt op een narcose en het kan langdurig met de bedoeling dat iemand blijft slapen tot hij overlijdt. Zeker in het laatste geval is het een ingrijpende keuze: je kunt niet meer met elkaar communiceren, bewust afscheid nemen kan dus ook niet meer. Daarnaast is het niet meer mogelijk om zelf te eten en te drinken.

Omdat de toepassing ingrijpend is, zijn er regels die bepalen wanneer sedatie toegepast kan en mag worden:

- Er zijn ernstige klachten die niet meer op een andere manier te behandelen zijn. Denk aan een dreigende verstikking bij het volle bewustzijn, of ernstige pijn waarbij andere middelen niet meer helpen. Ook angst die niet op een andere manier te bestrijden is kan een reden zijn.
- De behandelend arts vraagt eventueel advies van hulpverleners die specifieke kennis hebben over palliatieve zorg.
- Het overlijden wordt binnen een heel korte periode verwacht: een of twee weken.
- De middelen zijn bedoeld om het bewustzijn te verlagen, niet om het leven te verkorten. Er worden zoveel medicijnen gegeven die nodig zijn voor het bestrijden van de klachten, niet meer.

Knelpunten

In de praktijk kunnen zich een aantal knelpunten voordoen. Soms komt het voor dat mensen zelf of hun familieleden het moeilijk vinden om het stervensproces bewust mee te maken. Om die reden vragen mensen soms om sedatie. Is dit dan wel de juiste oplossing of vraagt dit om meer begeleiding bij het stervensproces? Het kan ook gebeuren dat oorzaken van ernstige klachten onvoldoende herkend

worden. Waarom is iemand bijvoorbeeld extreem angstig? Is de eerste oplossing dan sedatie of is pastorale begeleiding nog een mogelijkheid? Is een arts in staat en bereid om naar die oorzaken te zoeken en is er de bereidheid om alternatieve middelen te zoeken? Soms wordt sedatie in combinatie met het stoppen met eten en drinken gebruikt als alternatief voor euthanasie. In dat geval overlijdt iemand door uitdroging waarbij de bijkomende verschijnselen niet meer bewust worden beleefd door de sedatie. Het is helder dat deze toepassing niet juist is en ook niet zo is bedoeld.

Gesprek

Belangrijk bij het nemen van een besluit is het gesprek met de behandelend arts. Zo ook bij de vragen van mevrouw Van de Berg. Het is voor haar inmiddels wel duidelijk dat sedatie in het geval van haar vader niet hetzelfde is als euthanasie. Wel wil zij in een gesprek met de arts doorpraten over mogelijke alternatieven. Zij heeft namelijk de indruk dat haar vader rustiger wordt als er iemand rustig bij hem is. Ook vermoedt zij dat haar vader geholpen kan worden met het lezen of zingen van een psalm.

Na een week neemt zij nog een keer contact op: na het gesprek met de arts is besloten om alleen 's nachts te sederen. Overdag was er altijd iemand aanwezig. Het zingen gaf vader inderdaad rust. Na een aantal dagen is vader overleden. Mevrouw Van de Berg is blij dat het op deze manier kon.

Wat biedt de NPV?

NPV-Consultatiepunt:
Voor vragen die niet kunnen wachten rond levensbegin en levenseinde.
24 uur per dag, 7 dagen per week (0318) 54 78 78

Sedatie en euthanasie

Er zijn duidelijke verschillen tussen sedatie en euthanasie.
Een aantal verschillen op een rijtje:

	Palliatieve (diepe) sedatie	Euthanasie
Doel	Verlichten van lijden door verlagen van bewustzijn	Opheffen van lijden door beëindiging van leven
Wanneer	Alleen in laatste levensfase	Niet alleen in laatste levensfase
Omkeerbaar	Ja	Nee
Levensverkorting	Nee	Ja
Natuurlijk overlijden	Ja	Nee
Dosering	Op basis van klachten	Snelle overdosering zodat dood volgt